

منابع اطلاعاتی دانش آموزان دبیرستان های پسرانه دولتی منطقه ۳ تهران در خصوص بیماری ایدز

دکتر فرید عبادی فردآذر* دکتر احمد براتی** میرکبیر موسویان پور***

Information resources of highschool boys of AIDS in Tehran

F.EbadyfardAzar A.Barati Mk.Moosavianpoor

*Abstract

Background: Educational interventions, such as school HIV/AIDS educations, are the best defenses against the spread of HIV/AIDS. On the other hand, knowing the information sources which students have got their previous information on HIV/AIDS, and also sources which they prefer to get their information through them is essential in planning effective educational programs regarding HIV/AIDS.

Objective: Therefore, this descriptive-analytic study was designed and conducted in order to assess the information sources of the students of male public schools of educational region No.3 of Tehran regarding HIV/AIDS.

Methods: Using the sampling formula, a sample of 220 students were estimated, but in action 246 students were studied. The samples were selected using Random Stratified Sampling Method. Using SPSSFW software the data were analyzed statistically, and for this reason descriptive and inferential statistical techniques were used.

Findings: The results implied that 85% of the students had got information on HIV/AIDS through various sources and channels. Regarding the favorite (preferred) sources and channels, 75.6% and 72.6% of the students said that they prefer to get their later information on HIV/AIDS respectively through TV and newspapers or magazines.

Conclusion: This implies that TV and newspapers or magazines are favorite and acceptable media for the studied students. Hence, if the needed education for students are presented through these channels, and preferably through TV, might have high effectiveness.

Keywords: HIV/AIDS, Educational Sources, High School, Students

*چکیده

زمینه: آموزش پیشگیری از ایدز به دانش آموزان یکی از بهترین روش های جلوگیری از گسترش آلودگی به ویروس ایدز است و شناسایی منابع اطلاعاتی و رسانه های محبوب دانش آموزان به طراحی بهتر برنامه های آموزشی کمک می کند.

هدف: مطالعه به منظور تعیین منابع اطلاعاتی دانش آموزان پسر در خصوص بیماری ایدز و پیشگیری از آن اجرا شد.

مواد و روش ها: این مطالعه توصیفی در سال تحصیلی ۸۱-۱۳۸۰ در دبیرستان های دولتی منطقه ۳ آموزش و پرورش تهران انجام شد. اطلاعات با استفاده از پرسش نامه بسته، از ۲۴۶ دانش آموز که با روش نمونه گیری طبقه بندی تصادفی ساده انتخاب شده بودند، جمع آوری شد. داده ها با نرم افزار SPSSFW و آمار توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شدند.

یافته ها: ۸۵٪ افراد در خصوص بیماری ایدز از بیش از یک منبع اطلاعاتی را از منابع مختلف دریافت کرده بودند. ۷۵/۶٪ دانش آموزان مورد مطالعه، تلویزیون و ۷۲/۶٪ نیز روزنامه ها یا مجله ها را به عنوان رسانه محبوب خود برای دریافت اطلاعات بعدی در زمینه بیماری ایدز اعلام کردند.

نتیجه گیری: تلویزیون و روزنامه ها یا مجله ها از پذیرش بالایی در نزد دانش آموزان پسر برخوردار هستند. لذا بهتر است آموزش های لازم در خصوص بیماری ایدز از طریق این دو رسانه انجام شود.

کلیدواژه ها: ایدز، منابع آموزشی، دبیرستان، دانش آموزان

* دانشیار دانشگاه علوم پزشکی ایران

** استادیار دانشگاه علوم پزشکی ایران

*** کارشناس ارشد اداره کل درمان سازمان تأمین اجتماعی

آدرس مکاتبه: تهران، خ ولیعصر(عج)، بالاتر از ظفر، نیش خ شهیدباک بهرامی، پلاک ۱ تلفن تماس: ۸۷۸۸۷۶۵ - ۸۷۸۸۲۹۹

* مقدمه:

چرا که دانش‌آموزان نیروی عظیمی هستند که باید آنها را در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های آموزش بهداشت مشارکت داد. در واقع اگر این نیروی عظیم را در پیاده کردن برنامه‌های بهداشتی از جمله آموزش پیشگیری از گسترش ایدز دخالت دهیم، در رسیدن به اهداف بهداشتی و ارتقای سلامت افراد جامعه راهی کوتاه‌تر پیموده‌ایم. بنابراین انتقال حقایق مربوط به ایدز و راه‌های پیشگیری از آن به این افراد یک سرمایه‌گذاری بلندمدت و یک راهکار هزینه‌اثربخش‌تر است.^(۶)

آگاهی از منابع اطلاعاتی دانش‌آموزان یک امر ضروری در طراحی برنامه‌های آموزشی اثربخش است.^(۵) از این‌رو پژوهش حاضر در راستای شناسایی منابع اطلاعاتی دانش‌آموزان دبیرستانی در خصوص بیماری ایدز و پیشگیری از آن، اجرا شد.

* مواد و روش‌ها:

این مطالعه توصیفی در سال تحصیلی ۱۳۸۰-۸۱ بر روی دانش‌آموزان دبیرستان‌های پسرانه دولتی منطقه ۳ آموزش و پرورش شهر تهران اجرا شد. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه باز - بسته استفاده شد. پرسش‌نامه تدوین شده برای یک گروه ۲۱ نفری از افرادی که از نظر مشخصات دموگرافیک شبیه جمعیت هدف بودند، در یک مطالعه مقدماتی استفاده شد و بر اساس این مطالعه پرسش‌نامه نهایی با استفاده از سؤال‌های بسته طراحی شد. لازم به ذکر است که افرادی که تحت مطالعه مقدماتی قرار گرفته بودند، از مطالعه اصلی حذف شدند. برای تعیین روایی

ایدز یک بحران بهداشتی و اجتماعی-روانی است که نه تنها بزرگسالان، بلکه کودکان و نوجوانان را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد به طوری که می‌توان گفت در حال حاضر بیماری ایدز مشکل گروه جوانان است که ۸۵ درصد آنها در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند. از طرفی دیگر، ۵۰ درصد موارد جدید آلودگی به ویروس ایدز، به سنین ۱۰ تا ۲۴ سال اختصاص دارد و در هر دقیقه ۵ جوان به این ویروس آلوده می‌شوند.^(۱) بیماری ایدز چنان گسترش یافته است که در حال حاضر چهارمین قاتل و اولین عامل معلولیت‌زای جهان سوم را تشکیل می‌دهد.^(۲)

در ایران تا پایان مهر ماه سال ۱۳۸۰، تعداد مبتلایان به ایدز ۳۱۹۰ مورد گزارش شده است.^(۳) این در حالی است که بنا به گزارش سازمان بهداشت جهانی، با توجه به نظام گزارش‌دهی ضعیف در ایران، جهت به دست آوردن آمار واقعی آلودگی باید تعداد بیماران شناسایی شده را در عدد ۳۵ ضرب کرد.^(۳)

در مجموع این بیماری هزینه درمانی بسیار بالایی دارد. هزینه‌های درمانی برای هر فرد مبتلا ۶۰ میلیون ریال در سال و خسارت ناشی از عدم کار، حدود ۱۵۰ میلیون ریال همراه با ۱۲۰ روز کاری از دست رفته برآورد می‌شود. این در حالی است که هزینه پیشگیری از ایدز به صورت سرانه فقط ۵۰۰ هزار ریال است.^(۴) انجمن ملی روانشناسان مدارس در آمریکا بر این باور است که به‌کارگیری مداخله‌های آموزشی در مدارس، نظیر آموزش در زمینه پیشگیری از ایدز، بهترین مداخله دفاعی علیه گسترش آلودگی به ویروس ایدز است.^(۵)

پرسش‌نامه، از روش روایی محتوایی و صوری، برای تعیین پایانی از روش همسانی درونی از نوع دو نیمه کردن استفاده شد.

جهت تعیین حجم نمونه از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده شد تا تمام پایه‌های تحصیلی به نسبتی که در جامعه آماری موجود بودند، در نمونه وجود داشته باشند که بر این اساس حجم نمونه ۲۲۰ نفر برآورد شد، ولی در عمل تعداد ۲۴۶ نفر مورد بررسی قرار گرفتند. داده‌ها توسط نرم‌افزار آماری SPSSFW و آمارهای توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شدند.

* یافته‌ها :

میانگین سن دانش‌آموزان مورد بررسی $16/51 \pm 1/11$ سال بود. اکثر دانش‌آموزان مورد بررسی (۹۳/۱ درصد) فارس بودند و اکثر آنها (۷۵/۲ درصد) بیش‌تر از ۱۵ سال سابقه اقامت در شهر تهران داشتند. در خصوص تحصیلات پدر، بیشترین فراوانی (۵۶/۸ درصد) پدران کل دانش‌آموزان) به تحصیلات دانشگاهی و

درخصوص تحصیلات مادر، بیشترین فراوانی (۵۱/۹ درصد) به سطح سواد دیپلم تعلق داشت. در رابطه با وضعیت شغلی پدر، بیشترین فراوانی (۴۵ درصد) به کارمند رسمی و در خصوص وضعیت شغلی مادر (۷۲/۸ درصد) به مادران خانه‌دار متعلق بود. دین اکثر دانش‌آموزان مورد بررسی (۹۹/۱ درصد) اسلام بود.

در پاسخ به سؤال «اهمیت دین در فعالیت‌های روزمره» اکثر دانش‌آموزان (۵۰/۳ درصد) اظهار کرده بودند که دین در برخورد آنها با مسائل و مشکلات روزمره اهمیت زیادی دارد. وقتی از دانش‌آموزان پرسیده شد که «در دو ماه گذشته، هرچند وقت یکبار روزنامه یا مجله خوانده‌اید؟» ۲۵/۷ درصد دانش‌آموزان اظهار کردند که اکثر روزها روزنامه یا مجله خوانده بودند. ۲۰/۸ درصد تقریباً هر روز و ۲۵/۳ درصد هم در دو ماه اخیر حداقل یک بار روزنامه یا مجله خوانده‌اند. این در حالی است که در دو ماه اخیر ۷۲/۸ درصد دانش‌آموزان تقریباً هر روز و ۲۰/۷ درصد نیز اکثر روزها تلویزیون تماشا کرده بودند (جدول شماره ۱).

جدول ۱- فراوانی میزان استفاده دانش‌آموزان مورد مطالعه از رسانه‌ها

جمع		هیچ		کم		حداقل هفته‌ای یکبار		اکثر روزها		تقریباً هر روز		میزان استفاده رسانه
										فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	
فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	روزنامه / مجله
۱۰۰	۲۴۵	۶/۱	۱۵	۲۲	۵۴	۲۵/۳	۶۲	۲۵/۷	۶۳	۲۰/۸	۵۱	
۱۰۰	۲۴۶	۱/۲	۳	۳/۳	۸	۲	۵	۲۰/۷	۵۱	۷۲/۸	۱۷۹	تلویزیون
۱۰۰	۲۴۵	۲۵/۷	۶۳	۴۲	۱۰۳	۱۳/۹	۳۴	۹	۲۲	۹/۴	۲۳	رادیو

مورد مطالعه قبلاً در خصوص بیماری ایدز با دوستان و همسالان خود زیاد و ۴۷/۶ درصد نیز حداقل یک یا دو بار صحبت کرده بودند. تنها ۱۰/۷ درصد از پیش صحبتی در این زمینه نداشتند و ۸/۶ درصد اطمینان نداشتند که در این مورد با دوستان و همسالان صحبتی داشته اند یا نه. آزمون مجذور کای بین پایه های تحصیلی چهارگانه مورد مطالعه، در این خصوص اختلاف آماری معنی داری را نشان داد ($P=0/001$).

تنها ۵/۷ درصد افراد مورد بررسی رادیو به عنوان عمده ترین منبع اطلاعات قبلی در مورد بیماری ایدز نام برده بودند، در حالی که ۵۲/۴ درصد به تلویزیون و ۵۵/۲ درصد به روزنامه یا مجله ها اشاره کرده بودند (جدول شماره ۲).

در پاسخ به گزینه « رادیو » به عنوان رسانه محبوب دانش آموزان مورد مطالعه برای دریافت اطلاعات بعدی درباره بیماری ایدز، اکثر افراد (۷۴/۹ درصد) جواب منفی دادند و آزمون مجذور کای بین پایه های تحصیلی چهارگانه مورد مطالعه اختلاف آماری معنی داری را نشان نداد ($P=0/969$). در پاسخ به گزینه « تلویزیون » به عنوان رسانه محبوب دانش آموزان مورد مطالعه برای دریافت اطلاعات بعدی در زمینه بیماری ایدز، اکثر افراد (۷۵/۶ درصد) جواب مثبت دادند و آزمون مجذور کای اختلاف آماری معنی داری را بین پایه های تحصیلی نشان داد ($P=0/001$) (جدول شماره ۳).

در خصوص شبکه رادیویی محبوب دانش آموزان بیشترین فراوانی (۳۷/۸ درصد) به رادیوپيام اختصاص داشت و همچنین شبکه ورزش با ۳۲/۴ درصد بعد از رادیوپيام، بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده بود. در خصوص شبکه تلویزیونی محبوب دانش آموزان، ۳۱/۸ درصد فقط شبکه سوم، ۲۸/۶ درصد شبکه های سوم و پنجم (هر دو شبکه را با هم) و ۲۲ درصد نیز شبکه پنجم را به عنوان کانال محبوب خود اعلام کردند.

در پاسخ به پرسش « آیا پیش از این اطلاعات یا مطالبی را در باره ایدز دریافت کرده اید؟ » ۸۵ درصد پاسخ مثبت دادند و آزمون مجذور کای اختلاف آماری معنی داری را بین متغیر دریافت اطلاعات قبلی از منابع مختلف در خصوص بیماری ایدز و پایه های تحصیلی اول، دوم، سوم دبیرستان و پیش دانشگاهی نشان داد ($P=0/01$). اکثر افراد مورد مطالعه (۵۱/۲ درصد) حداقل یک یا دو بار با خانواده یا بستگان خود در خصوص بیماری ایدز صحبت کرده بودند و ۱۵ درصد دانش آموزان مورد مطالعه در این خصوص با خانواده یا بستگان خود زیاد صحبت کرده بودند. بقیه افراد (۱۹/۹ درصد) اصلاً در این زمینه با خانواده یا بستگان خود صحبت نکرده بودند یا اطمینان نداشتند که در این مورد با خانواده یا بستگانشان صحبتی داشته اند (۱۳/۹ درصد). ۳۸/۱ درصد دانش آموزان

جدول ۲- فراوانی عمده ترین منبع اطلاعات قبلی دانش آموزان در باره بیماری ایدز

جمع		خیر		بلی		عمده ترین منبع اطلاعات قبلی در زمینه ایدز
فراوانی نسبی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی مطلق	
۱۰۰	۲۴۶	۹۴/۳	۲۳۲	۵/۷	۱۴	رادیو
۱۰۰	۲۴۶	۴۷/۶	۱۱۷	۵۲/۴	۱۲۹	تلویزیون
۱۰۰	۲۴۶	۴۴/۷	۱۱۰	۵۵/۳	۱۳۶	روزنامه/ مجله ها
۱۰۰	۲۴۶	۷۴/۴	۱۸۳	۲۵/۶	۶۳	کارشناسان بهداشتی
۱۰۰	۲۴۶	۹۵/۹	۲۳۶	۴/۱	۱۰	مراکز یا رهبران مذهبی
۱۰۰	۲۴۶	۷۸/۵	۱۹۳	۲۱/۵	۵۳	اعضای خانواده
۱۰۰	۲۴۶	۶۳/۴	۱۵۶	۳۶/۶	۹۰	دوستان و همسالان
۱۰۰	۲۴۶	۸۵/۴	۲۱۰	۱۴/۶	۳۶	معلمین
۱۰۰	۲۴۶	۶۴/۶	۱۵۹	۳۵/۴	۸۷	پوسترهای بهداشتی
۱۰۰	۲۴۶	۶۹/۵	۱۷۱	۳۰/۵	۷۵	کتابچه‌های بهداشتی
۱۰۰	۲۴۶	۹۸	۲۴۱	۲	۵	مسئولین یا مقام های دولتی
۱۰۰	۲۴۶	۷۵/۶	۱۸۶	۲۴/۴	۶۰	مدرسه
۱۰۰	۲۴۶	۷۷/۲	۱۹۰	۲۲/۸	۵۶	اینترنت
۱۰۰	۲۴۶	۹۶/۷	۲۳۸	۳/۳	۸	موارد دیگر

جدول ۳- فراوانی رسانه محبوب دانش آموزان برای دریافت اطلاعات بعدی درباره بیماری ایدز

جمع		خیر		بلی		رسانه محبوب
فراوانی نسبی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی مطلق	
۱۰۰	۲۳۵	۷۴/۹	۱۷۶	۲۵/۱	۵۹	رادیو
۱۰۰	۲۳۸	۲۴/۴	۵۸	۷۵/۶	۱۸۰	تلویزیون
۱۰۰	۲۳۷	۲۷/۴	۶۵	۷۲/۶	۱۷۲	روزنامه/ مجله ها
۱۰۰	۲۳۷	۳۱/۲	۷۴	۶۸/۸	۱۶۳	کارشناسان بهداشتی
۱۰۰	۲۳۳	۸۲/۸	۱۹۳	۱۷/۲	۴۰	مراکز یا رهبران مذهبی
۱۰۰	۲۳۸	۵۵	۱۳۱	۴۵	۱۰۷	اعضای خانواده
۱۰۰	۲۳۸	۳۹/۵	۹۴	۶۰/۵	۱۴۴	دوستان و همسالان
۱۰۰	۲۳۶	۵۳	۱۲۵	۴۷	۱۱۱	معلمین
۱۰۰	۲۳۶	۳۸/۱	۹۰	۶۱/۹	۱۴۶	پوسترهای بهداشتی
۱۰۰	۲۳۷	۴۱/۴	۹۸	۵۸/۶	۱۳۹	کتابچه‌های بهداشتی
۱۰۰	۲۳۵	۸۳	۱۹۵	۱۷	۴۰	مسئولین یا مقام های دولتی
۱۰۰	۲۳۴	۳۷/۶	۸۸	۶۲/۴	۱۴۶	مدرسه
۱۰۰	۲۳۲	۳۲/۸	۷۶	۶۷/۲	۱۵۶	اینترنت
۱۰۰	۲۳۸	۹۸/۷	۲۳۵	۱/۳	۳	موارد دیگر

* بحث و نتیجه گیری :

این مطالعه نشان داد ۸۵ درصد دانش‌آموزان مورد مطالعه، از پیش اطلاعاتی را درباره بیماری ایدز از منابع مختلف دریافت کرده اند. البته فقط ۵/۷ درصد دانش‌آموزان اعلام کرده بودند که عمده ترین منبع اطلاعات قبلی آنها رادیو بوده است؛ در حالی که رادیو مهم ترین و مؤثرترین وسیله ارتباطی در سطح وسیع و برای رساندن پیام های مهم به شمار می‌رود.^(۷)

نتایج حاکی از آن است که دو رسانه جمعی یعنی روزنامه‌ها یا مجله‌ها و تلویزیون عمده ترین منابع اطلاعات قبلی دانش‌آموزان درباره بیماری ایدز است که این نتیجه یافته‌های پژوهشگران دیگر را در این مورد تأیید می‌کند.^(۹) از سوی دیگر ۷۵/۶ درصد دانش‌آموزان مورد مطالعه، تلویزیون و ۷۲/۶ درصد نیز روزنامه‌ها یا مجله‌ها را به‌عنوان رسانه محبوب خود برای دریافت اطلاعات بعدی در زمینه بیماری ایدز اعلام کردند. این امر و مباحث پیشین حاکی از آن است که تلویزیون و روزنامه‌ها یا مجله‌ها از مقبولیت بسیار بالایی در نزد گروه مورد مطالعه برخوردار هستند. از این‌رو احتمال دارد در صورتی که آموزش‌های لازم در خصوص بیماری ایدز برای این قشر از طریق این دو رسانه و بیش تر از طریق تلویزیون صورت گیرد، اثربخشی بیشتری داشته باشد. با توجه به محبوبیت شبکه سوم سیما بهتر آن است که آموزش‌های مربوط به پیشگیری از ایدز، از این شبکه پخش شود تا بخش عظیمی از دانش‌آموزان سراسر کشور جزو مخاطبین این برنامه‌ها قرار گیرند. لازم به ذکر است که به نظر کارشناسان، هیچ‌یک از وسایل ارتباطی به اندازه تلویزیون زنده و جذاب نیست.^(۸) این که ۷۲/۸ درصد افراد مورد مطالعه، تقریباً هر روز و ۲۰/۷ درصد آنها، اکثر روزها در دو ماه اخیر تلویزیون نگاه کرده بودند، خود دلیل دیگری بر مقبولیت و محبوبیت تلویزیون در نزد این قشر بوده و مبین احتمال موفقیت بالای آن دسته از آموزش‌های

مرتبط با جوانان و نوجوانان است که از طریق این رسانه صورت می‌گیرد. این امر می‌تواند تأییدکننده نتایج حاصل از سایر مطالعه‌ها باشد به این صورت که مداخله‌های غیررسمی نظیر نمایش‌های درام و ترانه‌های ویدئویی مؤثرترین راه برای افزایش رفتارهای کاهش‌دهنده خطر (reduction risk behaviors) است.^(۹)

از سوی دیگر ۶۲/۴ درصد دانش‌آموزان مدرسه و ۴۷ درصد آنها معلمین خود را به‌عنوان منبع اطلاعاتی محبوب برای دریافت اطلاعات بعدی در زمینه بیماری ایدز اعلام کردند. این امر حکایت از آن دارد که راهکارهای مبتنی بر مدارس به ویژه از طریق معلمین برای آموزش در زمینه بیماری ایدز از مقبولیت و محبوبیت خوبی برخوردار است. با در نظر گرفتن جایگاه و مقبولیت تلویزیون به‌عنوان محبوب‌ترین رسانه دانش‌آموزان انتظار می‌رود که در صورت استفاده از تلویزیون به‌عنوان وسیله کمک‌آموزشی در برنامه‌های آموزشی ایدز در مدارس، مقبولیت و اثربخشی این برنامه‌ها افزایش یابد. چرا که گرایش و نگرش مثبت به یک یا چند رسانه، احتمالاً سبب توجه و دقت بیشتر دانش‌آموز می‌شود و در نتیجه فرد از نظر ذهنی با محتوای ارائه شده بیش تر درگیر می‌شود و همین درگیری ذهنی بیشتر، سبب یادگیری بیشتر می‌شود. در مقابل اگر گرایش و نگرش نسبت به رسانه‌ای منفی باشد، احتمالاً سبب بی‌توجهی و عدم درگیری ذهنی با محتوای آموزشی آرایه شده می‌شود و در نتیجه یادگیری کمتر صورت می‌گیرد.^(۲) با توجه به این که رسانه‌هایی چون رادیو، مراکز یا رهبران مذهبی و مسؤولین یا مقام‌های دولتی به‌عنوان رسانه محبوب و مورد علاقه برای دریافت اطلاعات مربوط به ایدز به ترتیب از نظر ۷۴/۹، ۸۲/۸ و ۸۳ درصد افراد

همسالان (Peergroup) در آموزش افراد است که در مطالعه مریک نیز به اهمیت این امر اشاره شده است.^(۴) این امر می تواند تأیید کننده این موضوع باشد که مداخله های غیررسمی نظیر آموزش همسالان (Peer Education)، نمایش درام، ایفای نقش و ترانه های ویدئویی مؤثرترین راه برای افزایش رفتارهای کاهش دهنده خطر بوده است.^(۹) بنابراین می توان رویکردی را به نام رویکرد آموزش دوست به دوست (Friend to Friend) راه اندازی نمود. به این ترتیب که افراد محبوب و صاحب نفوذ را در مدرسه شناسایی و مورد آموزش قرار داد و از آنها خواست تا این اطلاعات را به دوستان خود نیز منتقل نمایند.

یافته های این مطالعه همچنین نشان داد علی رغم این که ۴۵ درصد افراد مورد بررسی دوست داشتند از خانواده خود در خصوص بیماری ایدز اطلاعات دریافت نمایند، ۱۹/۹ درصد آنها با خانواده خود در این خصوص هرگز صحبتی نکرده بودند و ۵۱/۲ درصد نیز تنها یک یا دو بار به این امر اقدام کرده بودند. به عبارت دیگر حدود نیمی از افراد (۴۵ درصد) دوست داشتند که از خانواده های خود در خصوص ایدز اطلاعات کسب نمایند، اما درصد چشمگیری از آنها با خانواده خود در این رابطه صحبتی نکرده یا حداکثر یک یا دو بار صحبت کرده بودند و این امر شاید حاکی از این باشد که این بیماری با مسایل جنسی عجین شده است و صحبت در خصوص بهداشت جنسی و مسائل جنسی با اعضای خانواده، در فرهنگ کشور ما چندان جایی ندارد. لیکن طبق تعریفی که مرکز کنترل بیماری ها در امریکا در سال ۱۹۹۰ ارائه کرد، یکی از اجزای هشتمانه آموزش بهداشت مدارس، درگیر نمودن والدین، کارشناسان بهداشتی و

مورد مطالعه مورد مخالفت قرار گرفته بودند، بهتر است برای ارائه آموزش های لازم به این قشر در خصوص بیماری ایدز، به ویژه در مدارس، این امر در نظر گرفته شود.

از سوی دیگر با توجه به این که ۶۸/۸ درصد دانش آموزان مورد مطالعه «کارشناسان بهداشتی» را به عنوان رسانه محبوب خود در خصوص دریافت اطلاعات بعدی در زمینه بیماری ایدز اعلام کرده اند و نیز با توجه به این که ۶۱/۱۹ درصد پوسترهای بهداشتی و ۵۸/۶ درصد نیز به کتابخانه های بهداشتی به عنوان رسانه محبوب خود در این خصوص اشاره کرده اند و با توجه به مقبولیت راهکارهای مبتنی بر مدارس در نزد دانش آموزان، در صورت استفاده از این رسانه ها حتی به عنوان وسیله کمک آموزشی در کنار رسانه آموزشی، می توان انتظار داشت که اثربخشی برنامه های آموزشی در خصوص بیماری ایدز بیشتر شود، به خصوص اگر از ترکیب آنها در آموزش استفاده شود. این امر در واقع تأیید کننده این موضوع است که رویکردهایی که در آنها از چندین روش برای آموزش استفاده می شود، می تواند بر ضعف های موجود در رویکردهایی که در آنها از یک روش ارتباطی برای آموزش استفاده می شود غلبه نماید.^(۱۰)

نتایج مطالعه حاضر همچنین حاکی از آن است که اکثر دانش آموزان مورد بررسی (۶۰/۵ درصد) در پاسخ به گزینه دوستان و همسالان به عنوان رسانه محبوب برای دریافت اطلاعات بعدی در زمینه بیماری ایدز، جواب مثبت دادند. از طرف دیگر ۳۸/۱ درصد دانش آموزان مورد مطالعه قبلاً در خصوص بیماری ایدز با دوستان و همسالان خود زیاد صحبت کرده بودند و ۴۲/۶ درصد نیز یک یا دو بار به این کار اقدام کرده بودند. یعنی در واقع بیش از ۸۰ درصد دانش آموزان مورد مطالعه، حداقل یک یا دو بار قبلاً به بحث در خصوص بیماری ایدز با دوستان و همسالان خود اقدام کرده بودند. این امر نشانگر نقش مهم گروه

5. NaidooJ Wills J. Health promotion: foundations for practice. 2nd ed, china, bailliere tidall, 222
6. Namazikhah Sahar. 25000 People in Iran are said to be HIV Positive. <http://www.netiran.com>
7. Sayyari Ali Akbar. Islamic Republic of Iran at the 25 special session of the United Nations general assembly on HIV/AIDS.
8. Nwokocha AR, Nwokoby BA. Knowledge, attitude, and behavior of secondary high school students concerning HIV/AIDS in Enuge, Nigeria, in the year 2000. Pubmed 4.htm
9. State of Nevada health division HIV/AIDS program office. Behavior theory and the prevention of HIV. Chapter6.htm
10. Mitchell K et al. Community-based HIV/AIDS education in rural Uganda: which channel is most effective?. Health education research: theory & practice 2001; 16(4)
11. Marik J. HIV/AIDS peer education: a rural health project. Internet

دیگر اعضای جامعه است.^(۱) به این ترتیب این نیاز کاملاً ملموس است که والدین و خانواده‌ها در جلسه های آموزش بهداشت مربوط به بیماری ایدز در مدرسه حضور یابند و آموزش‌های لازم را هم از نظر لزوم صحبت با فرزندان خود در خصوص بیماری ایدز و پیشگیری از آن دریافت نمایند تا با انتقال آموخته های خود به فرزندانشان که شهروندان امروز و والدین آینده هستند، بتوانند در ارتقای سلامت این قشر و در نهایت جامعه سهیم باشند.

* مراجع :

1. CDC. Characteristics of health education among secondary school. School health education profiles, 1996, Internet: Surveillance Cha
2. Kamali A et al Community-based HIV/AIDS education in rural Uganda: which channel is the most effective? Health Education Research. 2004; 16 (4)
3. WHO. School AIDS education guideline. World Health Organization. 1-15
4. Egger Garry et al. Health promotion strategies and methods. McGraw Hill, 13